MONIKA KWIECIEŃ-MILAND

Elektroniczny dyplom ukończenia studiów – techniczna cyfryzacja czy zmiana modelu publicznoprawnego potwierdzania kwalifikacji?

Electronic Diploma of Higher Education: Technical Digitisation or a Change in the Public-Law Model of Certifying Qualifications?

Abstract

This paper examines the introduction of an electronic degree certificate to replace the paper document, in the context of the question of whether this constitutes merely a technical change in the form of the document, or a transformation of the public-law model for the certification of qualifications. The analysis examines the institutional nature of the diploma, its function as an official document, and the significance of the Electronic Diploma Repository for verifying the authenticity of documents. The article also highlights the implications of this change for the autonomy of higher education institutions, the standardisation of documentation, and responsibility for data quality within the system.

SŁOWA KLUCZOWE: uczelnia, dyplom elektroniczny, Repozytorium Dyplomów Elektronicznych, kwalifikacja

KEYWORDS: university, electronic diploma, Electronic Diploma Repository, qualification

MONIKA KWIECIEŃ-MILAND – doktor nauk prawnych, Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji, e-mail: mkwiecien-miland@ewspa.edu.pl, ORCID – 0000-0002-2281-9274.

HTTPS://DOI.ORG/10.36128/ZH979P49

1 Wstęp

Cyfryzacja administracji publicznej sukcesywnie obejmuje w ostatnich latach coraz szersze obszary. Dotyczy to nie tylko sposobu komunikowania się jednostki z organami państwa, lecz również formy dokumentowania uprawnień i kwalifikacji mających znaczenie prawne. Jednym z takich obszarów jest szkolnictwo wyższe, które, ze względu na swój masowy charakter oraz kluczowe znaczenie wydawanych dyplomów ukończenia studiów, stanowi jeden z najważniejszych, a zarazem najbardziej wymagających obszarów transformacji cyfrowej. Jednym z elementów tego procesu jest wprowadzenie rozwiązań umożliwiających cyfryzację poświadczania wykształcenia.

Z dniem 1 stycznia 2027 r., zgodnie z nowym brzmieniem art. 77 ust. 2 i 2c ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce[1], każda uczelnia jest zobowiązana do wydania absolwentowi dyplomu jedynie w postaci elektronicznej, natomiast wersja papierowa może być wydana wyłącznie na wniosek studenta[2]. Zmiana ta oznacza usankcjonowanie elektronicznej formy dyplomu jako domyślnej, a w konsekwencji uznanie formy papierowej za dodatkową, która może, ale nie musi w ogóle zostać wydana. Potwierdza to art. 77 ust. 2e p.s.w.n., który uzależnia sporządzenie dyplomu ukończenia studiów w postaci papierowej od uprzedniego wydania tego dokumentu w postaci elektronicznej.

Elektronizacja dyplomu powinna skłaniać do postawienia pytania, czy zmiana ta może być postrzegana wyłącznie jako kolejny etap technicznej informatyzacji działalności uczelni. Wydaje się, że takie ujęcie nie oddaje w pełni prawnego znaczenia tej reformy, ponieważ należy rozstrzygnąć, czy zmiana postaci dyplomu pozostaje neutralna dla jego charakteru prawnego i funkcji dowodowej. Analiza znaczenia dyplomu elektronicznego powinna zdecydowanie objąć kwestie wykraczające poza format pliku elektronicznego

1 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1571 ze zm.), dalej: p.s.w.n.

2 Przepisy te zostały pierwotnie zmienione ustawą z dnia 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 2005 ze zm.), a następnie ustawą z dnia 21 listopada 2025 r. zmieniającą ustawę o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, ustawę o systemie informacji oświatowej, ustawę – Prawo oświatowe oraz ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2025 r., poz. 1837).

czy rodzaj pieczęci elektronicznej. Dyplom ukończenia studiów jest bowiem instrumentem publicznoprawnego potwierdzania kwalifikacji i wywołuje określone skutki w obrocie prawnym. Stąd zasadne jest rozstrzygnięcie, czy dyplom elektroniczny jest jedynie cyfrowym odpowiednikiem dokumentu papierowego, czy też zmienia sposób, w jaki wiarygodność kwalifikacji jest konstruowana i wykazywana w obrocie prawnym. Problem ten nabiera szczególnego znaczenia w związku z utworzeniem Repozytorium Dyplomów Elektronicznych, które jest państwowym systemem teleinformatycznym służącym do rejestrowania, przechowywania i weryfikowania autentyczności dyplomów elektronicznych.

Głównym problemem badawczym niniejszego opracowania jest zatem odpowiedź na pytanie, czy wprowadzenie elektronicznego dyplomu ukończenia studiów stanowi wyłącznie techniczną zmianę formy dokumentu, czy też prowadzi do przekształcenia modelu publicznoprawnego potwierdzania kwalifikacji akademickich. Rozstrzygnięcie tego problemu wymaga odrębnego przeanalizowania trzech powiązanych ze sobą płaszczyzn, tj. istoty prawnej dyplomu, jego elektronicznej formy i mocy dowodowej oraz znaczenia państwowego systemu rejestrowego. Taki układ zagadnień pozwala dokonać oceny, czy nastąpiła systemowa zmiana sposobu potwierdzania kwalifikacji akademickich.

2 Dyplom ukończenia studiów w ujęciu ustrojowym – publicznoprawny charakter poświadczania kwalifikacji

Określenie wpływu zmiany formy dyplomu ukończenia studiów na potwierdzanie wykształcenia wymaga uprzedniego zdefiniowania charakteru prawnego samego aktu nadawania i dokumentowania kwalifikacji. Należy w tym celu abstrahować od formy czy nośnika dokumentu na rzecz ustalenia, czym w istocie jest dyplom ukończenia studiów i skąd wywodzi się kompetencja do jego wydania.

Zgodnie z art. 9 ust. 1–3 oraz art. 11 ust. 1 pkt 1 p.s.w.n. uczelnia jako osoba prawna jest autonomiczna na zasadach określonych w ustawie, prowadzi kształcenie na studiach na co najmniej jednym kierunku, a organy władzy publicznej mogą podejmować rozstrzygnięcia wobec niej tylko w przypadkach przewidzianych w ustawach. Z regulacji tych wynika, że uczelnia działa w sferze prawa publicznego, ponieważ, jako podmiot systemu szkolnictwa

wyższego i nauki, realizuje powierzone jej zadania publiczne w zakresie kształcenia, weryfikowania efektów uczenia się i potwierdzania rezultatu tego procesu. Uczelnia stanowi jednostkę organizacyjną, określaną jako zakład administracyjny[3], która w zakresie wykonywania zadań publicznych jest uprawniona do nawiązywania stosunków administracyjnoprawnych[4]. Wydanie dyplomu przez uczelnię jest zatem przejawem jej władztwa zakładowego, które umożliwia jej jednostronne kształtowanie sytuacji prawnej studenta na podstawie ustawy i aktów wewnątrzzakładowych[5].

W potocznym rozumieniu zarówno uzyskanie tytułu zawodowego, jak i wydanie dyplomu są często łącznie utożsamiane z uzyskaniem dyplomu. Należy jednak zauważyć, że zgodnie z art. 77 ust. 1 p.s.w.n. absolwent studiów otrzymuje dyplom ukończenia studiów na określonym kierunku i profilu potwierdzający wykształcenie wyższe oraz tytuł zawodowy[6]. Z powyższego wynika, że uzyskanie wykształcenia wyższego i tytułu zawodowego jest związane z ukończeniem studiów, a nie z otrzymaniem dyplomu, który potwierdza te zdarzenia[7]. Zgodnie z art. 76 ust. 7 p.s.w.n. datą ukończenia studiów, z pewnymi wyjątkami, jest data złożenia egzaminu dyplomowego.

Jak podkreśla się w orzecznictwie sądów administracyjnych, ukończenie studiów to zarówno pozytywny wynik egzaminu, jak i legalnie wydany dokument potwierdzający ten fakt, czyli dyplom. Dyplom kreuje sytuację prawną studenta w stosunku prawnym z uczelnią w aspekcie tak nadania tytułu zawodowego jak i uzyskania dyplomu. W ramach jednej sytuacji

3 Jerzy Woźnicki, „Komentarz do art. 9", [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. Jerzy Woźnicki (Warszawa: Wolters Kluwer, 2019), 65.

4 Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 grudnia 2017 r., I OSK 2529/17, LEX nr 2436067, oraz postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 17 czerwca 2024 r., II SA/Sz 384/24, LEX nr 3729122.

5 Renata Raszewska-Skałecka, „Szczególny przykład szkoły wyższej w nauce prawa administracyjnego – wybrane zagadnienia" *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*, 128 (2022): 82.

6 Aleksander Leszczyński, „Komentarz do art. 77", [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. Aleksander Jakubowski (Warszawa: C.H. Beck, 2023), Legalis, Nb 1; Adam Balicki, „Komentarz do art. 77", [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. Adam Balicki, Magdalena Pyter, Beata Zięba (Warszawa: C.H. Beck, 2021), Legalis, Nb 1.

7 Jan Michał Zieliński, „Komentarz do art. 77", [w:] Hubert Izdebski, Jan Michał Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2019), 161.

prawnej i wynikającej z niej czynności prawnej, jaką jest egzamin dyplomowy, kształtuje się stosunek prawny studenta, który stanowi – w przypadku wyniku pozytywnego – nie tylko o nadaniu mu tytułu zawodowego, ale też podstawę do wydania przez organ dokumentu urzędowego, czyli dyplomu potwierdzającego ukończenie studiów i uzyskanie tytułu zawodowego. Tym samym uzyskanie tytułu zawodowego i wydanie dyplomu, o ile są zdarzeniami od siebie zależnymi, to stanowią w obrocie prawnym dwa odrębne dokumenty, jakimi są decyzja, stanowiąca akt potwierdzający pozytywny wynik egzaminu, wyrażona i ukształtowana w protokole komisji egzaminacyjnej, ogłoszona studentowi oraz dyplom, czyli dokument mający znaczenie prawne, potwierdzający ukończenie studiów i uzyskanie tytułu zawodowego[8].

Jeśli chodzi o charakter prawny czynności wydania dyplomu ukończenia studiów to na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy regulującej obszar szkolnictwa wyższego[9], w orzecznictwie pojawiała się tendencja do traktowania aktu wydania dyplomu jako decyzji deklaratoryjnej[10]. Obecnie uznaje się, że to uchwała komisji egzaminacyjnej stwierdzająca złożenie egzaminu dyplomowego i postanawiająca o nadaniu tytułu zawodowego ma przymiot decyzji administracyjnej wydanej z datą egzaminu dyplomowego. Z kolei akt wydania dyplomu ukończenia studiów następuje po ostatecznym pozytywnym dla studenta zakończeniu postępowania w sprawie nadania tytułu zawodowego, a zatem nie można przypisywać mu charakteru deklaratoryjnej decyzji administracyjnej, ponieważ oznaczałoby to istnienie w obrocie prawnym dwóch decyzji rozstrzygających tę samą kwestię[11]. Innymi słowy, na etapie wydawania dyplomu nie rozstrzyga się już żadnej sprawy w rozumieniu przepisów materialnych, ponieważ spełnienie przesłanek, z którymi norma prawna wiąże oznaczony skutek, jest oczywiste

8 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 23 grudnia 2025 r., I SA/Op 768/25, LEX nr 4016619.

9 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm.).

10 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 września 2007 r., I OSK 857/07, LEX nr 1016347; postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 23 października 2013 r., III SA/Kr 1756/12, LEX nr 1476691; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 14 grudnia 2010 r., IV SA/Gl 294/10, LEX nr 758351.

11 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 marca 2026 r., III OSK 853/25, LEX nr 4040751.

i bezsporne, a w konsekwencji w takim przypadku wymaga się dokonania czynności materialno-technicznej o cechach zaświadczenia[12]. Dyplom nie kreuje bowiem wyższego wykształcenia ani tytułu zawodowego, lecz urzędowo potwierdza skutek prawny powstały przed jego wydaniem[13].

Wydając dyplom, uczelnia poświadcza, że dana osoba spełniła ustawowe wymogi i uzyskała określone kwalifikacje na odpowiednim poziomie w Polskiej Ramie Kwalifikacji (PRK) w rozumieniu ustawy o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (ZSK)[14]. Kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów są tzw. kwalifikacjami pełnymi w rozumieniu ustawy o ZSK, tzn. odpowiadają określonemu poziomowi wykształcenia, a fakt ten jest odnotowywany na dyplomie poprzez umieszczenie określonego znaku graficznego[15]. ZSK porządkuje kwalifikacje nadawane w Polsce, natomiast PRK stanowi ośmiopoziomowy układ odniesienia pozwalający określić stopień zaawansowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wymaganych dla danej kwalifikacji[16]. W odniesieniu do szkolnictwa wyższego dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia potwierdza nadanie kwalifikacji pełnej na poziomie 6 PRK, natomiast dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia oraz dyplom ukończenia jednolitych studiów magisterskich potwierdzają nadanie kwalifikacji pełnej na poziomie 7 PRK.

Uczelnia może poświadczać uzyskanie kwalifikacji, ponieważ Państwo upoważniło ją do weryfikacji wiedzy i wydania dyplomu, ale czynność ta

---

12 Bartosz Majchrzak, *Formy działania zakładu administracyjnego w indywidualnych sprawach studenckich* (Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2020), 27. https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/PDF/2020/PRAWA%20PODSTAWOWE/IWS_Majchrzak-B._Formy-dzia%C5%82ania-zak%C5%82adu-administracyjnego-w-indywidualnych-sprawach-studenckich.pdf [dostęp: 28.06.2026].

13 Bartosz Majchrzak, „Charakter prawny dyplomu ukończenia studiów", [w:] *Ius redigere in artem. Księga XXX-lecia Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości*, red. Marcin Romanowski, Paweł Sobczyk, Marcin Wielec (Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2022), 760.

14 Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1606).

15 Marcin Dokowicz, „Komentarz do art. 77", [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. Jerzy Woźnicki (Warszawa: Wolters Kluwer, 2019), 249.

16 Agnieszka Marszałek, Emilia Danowska-Florczyk, Gabriela Ziewiec-Skokowska, Stanisław Sławiński, Wojciech Stęchły, *Przypisywanie poziomu PRK do kwalifikacji. Edycja II (2020)* (Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2020), 9–10. https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/Przypisywanie-poziomu-PRK-do-kwalifikacji-2020-internet.pdf [dostęp: 28.06.2026].

musi spełniać standardy określone przez przepisy prawa. Oznacza to zatem, że publicznoprawny charakter dyplomu nie wynika z samej formy tego dokumentu, lecz z ustrojowej pozycji uczelni oraz funkcji, jaką dyplom pełni w systemie kwalifikacji. Dyplom pozostaje wprawdzie dokumentem wystawianym przez uczelnię, ale kwalifikacja, którą potwierdza, oraz jej poziom są określone w Polskiej Ramie Kwalifikacji. Dzięki temu kwalifikacja absolwenta nie jest oceniana wyłącznie przez pryzmat nazwy uczelni albo kierunku studiów, ale zostaje umieszczona w systemie państwowym. W ten sposób dyplom ukończenia studiów nie jest traktowany jak wewnętrzny certyfikat uczelniany, który potwierdza udział w zajęciach, ale staje się instrumentem, za pomocą którego Państwo gwarantuje nabycie przez obywatela kwalifikacji rozpoznawalnej w systemie państwowym, której uznawalność *erga omnes* nie budzi żadnych wątpliwości.

3 Dyplom elektroniczny jako dokument urzędowy

Mając na uwadze zdefiniowany już powyżej charakter prawny dyplomu, należałoby postawić pytanie, czy zmiana nośnika tego dokumentu z papieru na plik elektroniczny wpływa na jego ocenę jako dokumentu potwierdzającego określone kwalifikacje? Innymi słowy, czy elektroniczna postać dyplomu ukończenia studiów zmienia jego znaczenie jako dokumentu urzędowego, czy jedynie przekształca techniczne mechanizmy poświadczania autentyczności, integralności i pochodzenia dokumentu?

Niewątpliwie zmiana postaci dyplomu ogranicza dowolność w kształtowaniu jego treści. Wprawdzie zakres niezbędnych elementów, jakie powinny zostać umieszczone zarówno na dyplomie papierowym, jak i elektronicznym wynika z § 32 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów[17], to w kwestii elementów dodatkowych należy odnotować pewne różnice, jeśli chodzi o dyplom papierowy i elektroniczny.

Przede wszystkim jedynie wzór dyplomu w formie papierowej jest zatwierdzany uchwałą senatu uczelni. Jest to przejaw autonomii uczelni, która w sposób samodzielny, chociaż w granicach prawa powszechnie obowiązującego, opracowuje dyplom ukończenia studiów, a co więcej poza elementami niezbędnymi, może ona jeszcze umieścić na blankiecie dyplomu

17 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2787 ze zm.).

również inne informacje, z zastrzeżeniem, że nie mogą one zmieniać funkcji ani celu, dla którego dyplom jest wystawiany.

Natomiast w przypadku dyplomu elektronicznego kwestia ta wygląda inaczej. Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on[18], dyplom ukończenia studiów sporządza się w formacie XML zgodnym ze schematem XSD udostępnionym przez ministra na stronie internetowej Systemu POL-on, kodowanym w standardzie UTF-8. Z powyższego wynika, że ustawodawca dla dyplomu elektronicznego z góry określił format pliku, jego schemat oraz standard kodu. Oznacza to, że uczelnia nie może zdecydować, co i w jakiej kolejności wpisze do wzoru dyplomu elektronicznego, ale musi zachować formę pliku XML oraz dostosować się do matrycy XSD w zakresie każdego pojedynczego znaku. Uczelnia przestaje być już twórcą swojego własnego unikalnego wzoru dyplomu, a jedyne co musi zrobić to umieścić dane studenta w urzędowej matrycy pobranej z systemu państwowego. Od strony technicznej Państwo staje się wyłącznym twórcą wzoru tego dokumentu, a uczelnia jest tu wykonawcą. W ten sposób dyplom elektroniczny traci cechy własnego, wewnętrznego dokumentu uczelni na rzecz wystandaryzowanego formatu elektronicznego. Potwierdzeniem powyższego jest również brak możliwości umieszczenia na dyplomie elektronicznym innych dodatkowych elementów poza czterema określonymi w § 20 pkt 1 rozporządzenia w sprawie POL-on.

Skoro potwierdzenie kwalifikacji stanowi realizację publicznoprawnego władztwa uczelni, to każdy nośnik tego poświadczenia powinien spełniać rygorystyczne wymogi przewidziane dla dokumentów urzędowych, a zrównanie elektronicznej formy dyplomu ukończenia studiów z tradycyjną formą papierową nie powinno powodować odmiennych skutków prawnych na gruncie oceny tego dokumentu. Należy zauważyć, że o ile elektroniczna forma dyplomu nie zmienia jego istoty jako dokumentu potwierdzającego uzyskanie kwalifikacji, to od strony technicznej zmienia się sposób wykazywania jego autentyczności, integralności oraz pochodzenia od uprawnionej uczelni. Z tego względu analiza dyplomu elektronicznego wyłącznie od strony technicznej jako określonego formatu pliku elektronicznego jest

18 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 czerwca 2026 r. w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on (Dz. U. z 2026 r., poz. 811), dalej: rozporządzenie w sprawie POL-on.

niewystarczająca. Cyfryzacja dyplomu tylko z pozoru ma bowiem wyłącznie charakter techniczny, a istotne jest zbadanie, jak wpływa ona na mechanizmy dowodowe, na których opiera się zaufanie do dyplomu jako dokumentu urzędowego potwierdzającego kwalifikacje.

W kontekście powyższego należy odróżnić dyplom elektroniczny jako dokument urzędowy w znaczeniu dowodowym oraz jako dokument publiczny w rozumieniu przepisów ustawy o dokumentach publicznych[19].

Definicja dokumentu urzędowego w znaczeniu funkcjonalnym wynika z art. 76 Kodeksu postępowania administracyjnego[20], zgodnie z którym dokumenty urzędowe stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo stwierdzone, jeżeli zostały sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy państwowe w zakresie ich działania. Z powyższego wynika, że dokument urzędowy korzysta z podwójnego domniemania, po pierwsze autentyczności, czyli pochodzenia od wystawcy, a po drugie prawdziwości, czyli zgodności treści ze stanem faktycznym. Potwierdzenie powyższego znajdziemy w orzecznictwie sądów administracyjnych, które podkreśla status dyplomu jako dokumentu urzędowego korzystającego z domniemania legalności zarówno w aspekcie formalnym, jak i materialnym, któremu prawo przyznaje zwiększoną moc w zakresie tego, co zostało w nim urzędowo stwierdzone, ale zwiększona moc występuje wyłącznie, jeżeli zostaną spełnione łącznie trzy ww. przesłanki[21].

Klasyfikacja dyplomu jako dokumentu urzędowego akcentuje jego funkcję dowodową, natomiast jako dokument publiczny stanowi on tzw. dokument drugiej kategorii wymagający zastosowania odpowiednich zabezpieczeń chroniących go przed sfałszowaniem. W ten sposób cechy fizyczne dyplomu papierowego, m.in. unikalny i zabezpieczony blankiet, wpływają na uznanie go za dokument urzędowy. Natomiast zastąpienie nośnika papierowego ustrukturyzowanym plikiem elektronicznym powoduje, że ciężar zabezpieczenia domniemania wynikającego z art. 76 k.p.a. zostaje przejęty przez rozwiązania techniczne. Ocena konkretnego dowodu z dokumentu w postaci elektronicznej powinna zatem uwzględniać wszystkie jego elementy

19 Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o dokumentach publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1669).

20 Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1691), dalej: k.p.a.

21 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 23 grudnia 2025 r., I SA/Op 768/25.

strukturalne[22]. W przypadku dyplomu chodzi o ustalenie jego pochodzenia od uprawnionej uczelni oraz niezmienności treści po jego wystawieniu.

Przeniesienie ciężaru gwarancyjnego dyplomu elektronicznego jako dokumentu poświadczającego kwalifikacje, na obszar rozwiązań technicznych powoduje, że od strony dowodowej ocena jego wiarygodności będzie dokonywana w oparciu o uzupełniające się reżimy prawne. Po pierwsze dokument elektroniczny urzędowy spełniający warunki określone w art. 76 k.p.a. korzysta ze szczególnej mocy dowodowej[23], co powoduje, że dyplom elektroniczny jako dokument urzędowy w rozumieniu art. 76 k.p.a. potwierdza ukończenie studiów, uzyskanie tytułu zawodowego oraz kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 347 ust. 7 p.s.w.n. dyplom elektroniczny opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym osoby upoważnionej do jego podpisania. Wymóg kwalifikowanego podpisu elektronicznego stanowi gwarancję integralności i autentyczności danych, ponieważ potwierdza, że dokument pochodzi od uprawnionej uczelni, został wystawiony przez osobę uprawnioną do działania w jej imieniu, a treść dokumentu nie została zmieniona po jego podpisaniu. Zachowanie wymagań technicznych oraz prawidłowość złożenia kwalifikowanego podpisu elektronicznego oceniane są według przepisów rozporządzenia eIDAS[24]. Akt ten wprowadził nowy porządek prawny w obszarze identyfikacji elektronicznej oraz usług zaufania i jest bezpośrednio stosowany w polskim porządku prawnym[25]. Rozporządzenie eIDAS zawiera definicję kwalifikowanego podpisu elektronicznego oraz urządzenia do jego składania, jak również określa jego skutek prawny jako równoważny podpisowi własnoręcznemu. W konsekwencji, w odniesieniu do dyplomu elektronicznego, domniemanie wynikające z art. 76 k.p.a. będzie odnosiło się do merytorycznej prawidłowości procesu prowadzącego do uzyskania kwalifikacji, a domniemanie wynikające z rozporządzenia eIDAS będzie dotyczyć techniczno-prawnej wiarygodności dokumentu elektronicznego.

22 Błażej Kwiatek, *Dokument elektroniczny w ogólnym postępowaniu administracyjnym* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2020), 288.

23 Kwiatek, *Dokument elektroniczny*, 286.

24 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, s. 73 ze zm.), dalej: rozporządzenie eIDAS.

25 *Usługi zaufania oraz identyfikacja elektroniczna. Komentarz*, red. Agnieszka Skóra, Błażej Kwiatek (Warszawa: Wolters Kluwer, 2024), 21.

Narzucenie wymogu sporządzania dyplomu ukończenia studiów w formacie XML ustrukturyzowanym według odgórnego schematu XSD prowadzi do wniosku, że elektroniczna postać tego dokumentu nie zmienia istoty uzyskanej kwalifikacji ani kompetencji uczelni do jej potwierdzania. Zmienia jednak sposób, w jaki dokument ten funkcjonuje jako dowód w obrocie prawnym, ponieważ dyplom elektroniczny staje się wystandaryzowanym zbiorem danych, którego struktura pozostaje w wyłącznej gestii ustawodawcy, co ostatecznie wpływa na brak swobody w kształtowaniu przez uczelnie formy poświadczenia kwalifikacji.

W kontekście mocy dowodowej dyplomu elektronicznego należy podnieść jeszcze jedną istotną kwestię. Zmiana nośnika z papierowego na elektroniczny nie przekształca modelu publicznoprawnego potwierdzania kwalifikacji, ale ujawnia ograniczenia dyplomu elektronicznego, gdyby miał on funkcjonować jako samodzielny plik elektroniczny. Ograniczenia dotyczyłyby przede wszystkim praktycznej weryfikowalności oraz długoterminowej trwałości dowodowej. Dyplom ukończenia studiów jest dokumentem poświadczającym nabycie kwalifikacji, którym absolwent może posługiwać się przez całe życie zawodowe. Z tego względu elektroniczna forma dyplomu wymaga nie tylko zapewnienia prawidłowości w chwili jego wystawienia, ale również możliwości jej zweryfikowania po wielu latach. Tymczasem kwalifikowane podpisy elektroniczne opierają się na certyfikatach wydawanych przez dostawców na czas oznaczony. Wygaśnięcie certyfikatów mogłoby zatem powodować problemy dla absolwenta, ponieważ na gruncie art. 76 k.p.a. techniczne przedawnienie certyfikatu mogłoby zostać błędnie utożsamione z nieważnością dokumentu, któremu odmówiono by mocy dowodowej. Bez specjalnych rozwiązań walidacji długoterminowej, w praktyce obrotu prawnego weryfikacja dyplomu elektronicznego jako samodzielnego pliku elektronicznego mogłaby być niepewna i uciążliwa dla uczestników obrotu prawnego.

W rezultacie ustawodawca, dostrzegając konieczność zapewnienia podstawy prawnej do weryfikacji autentyczności dokumentów przez posiadaczy dyplomów oraz inne osoby i podmioty, którym będą one okazywane[26], uznał, że samo przeniesienie dokumentu do pliku elektronicznego jest niewystarczające, a pełna skuteczność funkcjonowania

26 Uzasadnienie rządowego projektu ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, ustawę o systemie informacji oświatowej, ustawę – Prawo oświatowe oraz ustawę – Prawo o szkolnictwie

elektronicznego dyplomu w obrocie wymaga rozwiązania systemowego, czyli przejścia do modelu, w którym dokument elektroniczny zostaje powiązany z państwową infrastrukturą rejestrową.

4 Repozytorium Dyplomów Elektronicznych

Zgodnie z art. 347a p.s.w.n. Repozytorium Dyplomów Elektronicznych (RDE) stanowi kolejny moduł systemu POL-on, który obsługuje cały proces wydawania elektronicznych dyplomów ukończenia studiów, począwszy od ich gromadzenia, udostępniania, weryfikacji aż po ich uwierzytelnianie. Wprowadzenie RDE należy postrzegać jako remedium na wskazane już powyżej ograniczenia rozwiązania, w którym dyplom elektroniczny funkcjonowałby jedynie jako samodzielny plik elektroniczny. Nawet najlepiej zabezpieczony plik, opatrzony zaawansowanymi środkami zaufania elektronicznego, wymaga bowiem praktycznej weryfikacji, która zależy od kompetencji odbiorcy, dostępności narzędzi walidacyjnych i trwałości technologii. Utworzenie RDE zmienia tę logikę, ponieważ przestaje mieć znaczenie to, czy plik wygląda na autentyczny i czy przechodzi walidację, a zaczyna liczyć się to, czy dyplom znajduje potwierdzenie w systemie prowadzonym w ramach infrastruktury państwa.

Ciężar dowodowy przesuwa się zatem z samego dokumentu na centralny rejestr państwowy. Absolwent udostępniający pracodawcy lub organowi administracji swoje dane, de facto nie przekazuje fizycznego nośnika dyplomu, ale udostępnia autoryzowany wgląd do systemu teleinformatycznego prowadzonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. W konsekwencji, następuje tu przejście od weryfikacji fizycznego lub cyfrowego nośnika dyplomu do weryfikacji autentyczności wpisu w repozytorium. Rozwiązania tego nie można traktować jedynie jako technicznego narzędzia do przechowywania dyplomów elektronicznych, ponieważ następuje tu przejście od dokumentowego do rejestrowego potwierdzania kwalifikacji. W takim rozumieniu można tu mówić o zmianie formy potwierdzania kwalifikacji, ale nie o zmianie podstaw samego modelu publicznoprawnego.

wyższym i nauce, druk sejmowy nr 1805. https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1805 [dostęp: 30.06.2026].

Wprowadzenie RDE należy oceniać nie tylko przez pryzmat samego wdrożenia dyplomu elektronicznego, ale przede wszystkim przez pryzmat funkcji, jaką ma ono pełnić w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Skoro dyplomy elektroniczne mają mieć taką samą moc prawną jak dyplomy papierowe, a repozytorium ma służyć weryfikacji autentyczności zarejestrowanych dokumentów, to jego rola wykracza poza techniczne przechowywanie plików elektronicznych. Funkcjonowanie RDE nie eliminuje dyplomu jako dokumentu, ale dalece zmienia podstawy społecznego i prawnego zaufania do tego dokumentu. Zaufanie to przestaje być bowiem oparte na nośniku materialnym albo samodzielnym pliku, a zostaje powiązane z możliwością potwierdzenia autentyczności dyplomu w repozytorium. W konsekwencji, RDE staje się elementem państwowego mechanizmu weryfikacji autentyczności dyplomów i wiarygodności kwalifikacji. Przy czym uczelnia nadal pozostaje podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie kształcenia, weryfikację efektów uczenia się, ukończenie studiów i wydanie dyplomu, ponieważ RDE jest mechanizmem służącym jedynie weryfikacji dokumentu potwierdzającego uzyskaną kwalifikację.

Powyższy mechanizm powoduje, że uczelnia zaczyna funkcjonować w podwójnej roli. Z jednej strony jest odpowiedzialna za dbałość o prawidłowy proces prowadzący do wydania dyplomu, a z drugiej jest zobowiązana do wprowadzania określonych danych do repozytorium w celu weryfikacji tego dyplomu. Przy czym wcale nie zmniejsza to odpowiedzialności uczelni za dane stanowiące podstawę wydania dyplomu, ponieważ zgodnie z § 23 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie POL-on, weryfikacja wprowadzonych danych dokonywana jest pod względem logicznej spójności, zgodności ze schematem XSD, z danymi zawartymi w innych bazach POL-on oraz w systemie PESEL. W przypadku wykrycia błędów RDE automatycznie odrzuci dokument. Oznacza to przekształcenie sposobu wykonywania publicznoprawnej kompetencji uczelni do dokumentowania ukończenia studiów, co wykracza poza ujęcie techniczno-organizacyjne.

Potwierdzeniem powyższego twierdzenia jest mechanizm zabezpieczania dyplomu pobieranego z RDE. Zgodnie z § 23 ust. 3 rozporządzenia w sprawie POL-on, w przypadku pozytywnej weryfikacji danych wprowadzonych przez uczelnię, dyplom elektroniczny zostaje automatycznie opatrzony przez repozytorium kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną zawierającą znacznik czasu. Zgodnie z art. 3 pkt 25 rozporządzenia eIDAS, pieczęć elektroniczna służy zapewnieniu autentyczności pochodzenia od uprawnionej osoby

prawnej i integralności danych. Opatrzenie dyplomu kwalifikowaną pieczęcią sprawia, że jakakolwiek późniejsza ingerencja w jego strukturę skutkuje utratą domniemania autentyczności.

Zastosowanie kwalifikowanej pieczęci elektronicznej nadawanej przez RDE ma kluczowe znaczenie. Podmiot weryfikujący dyplom, np. urząd czy pracodawca, pobierając plik dyplomu z repozytorium, w warstwie elektronicznej będzie widział informację o osobie, która podpisała dyplom kwalifikowanym podpisem elektronicznym, ale podpis ten nie będzie podlegał weryfikacji. Zamiast tego, dokument generowany z RDE będzie opatrzony kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną nadaną przez RDE.

Powyższe prowadzi do konstatacji, że dyplom okazywany w obrocie w pewnym zakresie traci charakter pierwotnego oświadczenia woli i wiedzy danej uczelni. Poprawność kwalifikowanego podpisu osoby podpisującej dyplom jest bowiem weryfikowana wyłącznie na etapie wprowadzania przez uczelnię danych absolwenta do repozytorium. Należy zatem stwierdzić, że z chwilą pozytywnego wykonania tej czynności, a następnie opatrzenia dyplomu kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną RDE, kończy się wykonywanie władztwa zakładowego uczelni. Innymi słowy, zaufanie do tego dyplomu poświadczającego kwalifikacje jak również domniemanie jego prawdziwości w rozumieniu art. 76 k.p.a., nie opiera się już na autorytecie i podpisie autonomicznej uczelni, ale na autorytecie państwa, które za pomocą systemowej kwalifikowanej pieczęci elektronicznej przejmuje już bezpośrednią rolę podmiotu zaświadczającego o autentyczności kwalifikacji danej osoby.

Utworzenie systemu opartego o repozytorium niewątpliwie powoduje centralizację całego procesu poświadczania kwalifikacji. W konsekwencji, dyplom elektroniczny traci charakter samodzielnego dokumentu wystawianego przez autonomiczną uczelnię i staje się de facto ustandaryzowanym wpisem w RDE. Skłania to do refleksji, iż w sferze publicznoprawnej każdorazowa czynność wygenerowania dyplomu elektronicznego z RDE oznacza wygenerowanie dokumentu poświadczającego kwalifikacje, ale od strony technicznej czynność ta może przypominać pobranie cyfrowego zaświadczenia z repozytorium. Przy czym warto odnotować, że art. 347a ust. 14 p.s.w.n. wyraźnie zastrzega, że wydruk dyplomu ukończenia studiów pobranego z repozytorium nie jest równoważny ani z dyplomem elektronicznym, ani z papierowym.

Powyższe zmiany mogą być postrzegane jako pewne ograniczenie autonomii uczelni na rzecz standaryzacji sposobu wydawania, rejestrowania i weryfikowania dyplomów. Należy jednak zauważyć, że autonomia ta nie ma charakteru absolutnego, ponieważ zgodnie z art. 70 ust. 5 Konstytucji RP[27], uczelniom zapewnia się autonomię na zasadach określonych w ustawie, co potwierdza przytaczany już art. 9 p.s.w.n. Wprowadzenie dyplomu elektronicznego stanowi realizację wartości publicznych, takich jak bezpieczeństwo, pewność obrotu prawnego, wiarygodność kwalifikacji oraz przeciwdziałanie fałszerstwom. System oparty na repozytorium nie ingeruje w żaden sposób w organizację kształcenia, ale określa jedynie sposób dokumentowania rezultatów tego kształcenia. Nie można zatem uznać tego za ingerencję w autonomię uczelni. Uczelnia nie jest uprawniona do kształtowania prawnych skutków wydania dyplomu, ponieważ działa w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, w którym Państwo powierzyło jej realizację określonego zadania. Z tego względu Państwo posiada legitymację do zmiany formy poświadczania kwalifikacji polegającej na przesunięciu ciężaru weryfikacji dyplomu z pojedynczych uczelni na szczebel centralny.

W kontekście powyższego należy stwierdzić, że Repozytorium Dyplomów Elektronicznych nie może być postrzegane wyłącznie jako narzędzie techniczne służące do gromadzenia plików elektronicznych. Jego wprowadzenie oznacza przesunięcie zaufania z papierowego dokumentu na możliwość jego weryfikacji w państwowym systemie teleinformatycznym. Uczelnia pozostaje podmiotem odpowiedzialnym za nadanie kwalifikacji i prawidłowość danych, ale repozytorium staje się centralnym mechanizmem potwierdzania autentyczności dokumentu w obrocie prawnym. Tym samym należy podkreślić, że zmiana formy wydawania dyplomu ukończenia studiów wzmacnia publicznoprawny model potwierdzania kwalifikacji w Polsce.

5 | Zakończenie

Wprowadzenie elektronicznego dyplomu ukończenia studiów nie może być oceniane wyłącznie jako zmiana techniczna polegająca na zastąpieniu dokumentu papierowego plikiem elektronicznym. Takie podejście nie

27 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

uwzględnia publicznoprawnego charakteru dyplomu, który nie jest zwykłym nośnikiem informacji o przebiegu kształcenia, ale instrumentem potwierdzającym uzyskanie kwalifikacji w ramach systemu szkolnictwa wyższego.

Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że pomimo zmiany nośnika dyplomu, jego istota pozostaje niezmienna. Uczelnia nadal jest podmiotem, który prowadzi kształcenie, weryfikuje osiągnięcie efektów uczenia się, stwierdza spełnienie warunków ukończenia studiów i ponosi odpowiedzialność za prawidłowość danych stanowiących podstawę wydania dokumentu. Elektronizacja dyplomu nie przenosi tej kompetencji na system teleinformatyczny ani na organy administracji rządowej. Repozytorium Dyplomów Elektronicznych nie zastępuje uczelni w procesie wydawania dyplomu.

Zmienia się jednak sposób, w jaki uzyskana kwalifikacja jest dokumentowana, uwierzytelniana i weryfikowana w obrocie prawnym. W modelu papierowym zaufanie do dyplomu opierało się przede wszystkim na fizycznych cechach dokumentu, czyli m.in. zabezpieczeniach blankietu, podpisie i pieczęci uczelni. W modelu elektronicznym ciężar ten zostaje przeniesiony na mechanizmy integralności danych, kwalifikowane usługi zaufania oraz możliwość systemowego potwierdzenia autentyczności dokumentu. Sama zmiana nośnika dyplomu nie prowadzi jeszcze do modyfikacji modelu potwierdzania kwalifikacji, ale ujawnia ograniczenia dyplomu funkcjonującego jako samodzielny plik elektroniczny. Dokument taki może być formalnie bezpieczny, ale jednocześnie trudny do zweryfikowania przez przeciętnego uczestnika obrotu.

O zmianie możemy mówić dopiero wraz z powiązaniem dyplomu elektronicznego z Repozytorium Dyplomów Elektronicznych. Sprawdzenie autentyczności dyplomu przesuwa się z oceny indywidualnie posiadanego dokumentu na konieczność jego weryfikacji w państwowym repozytorium teleinformatycznym. Nie oznacza to zastąpienia dokumentu wpisem w RDE, ale zmianę sposobu, w jaki dokument zyskuje wiarygodność w obrocie prawnym. Dyplom pozostaje podstawowym nośnikiem informacji o posiadanej kwalifikacji, ale jego autentyczność i integralność są potwierdzane w sposób systemowy i scentralizowany.

Wdrożenie dyplomu elektronicznego stanowi element szerszej transformacji cyfrowej administracji publicznej i szkolnictwa wyższego. Elektroniczny dyplom ukończenia studiów jest rezultatem technicznej

cyfryzacji, ale zachowuje swoją dotychczasową funkcję prawną i nadal potwierdza ten sam rezultat procesu kształcenia. Jednocześnie jednak jego powiązanie z RDE prowadzi do zmiany formy publicznoprawnego potwierdzania kwalifikacji. Zmiana ta polega na przejściu od indywidualnego blankietu dokumentu papierowego wystawianego przez uczelnię do rozwiązania opartego na standaryzacji procesu dokumentowania kwalifikacji.

Bibliografia

Izdebski Hubert, Jan Michał Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019.

Jakubowski Aleksander, red., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck, 2023.

Kwiatek Błażej, *Dokument elektroniczny w ogólnym postępowaniu administracyjnym*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2020.

Majchrzak Bartosz, „Charakter prawny dyplomu ukończenia studiów", [w:] *Ius redigere in artem. Księga XXX-lecia Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości*, red. Marcin Romanowski, Paweł Sobczyk, Marcin Wielec. 755–770. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2022.

Majchrzak Bartosz, *Formy działania zakładu administracyjnego w indywidualnych sprawach studenckich*. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2020. https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/PDF/2020/PRAWA%20PODSTAWOWE/IWS_Majchrzak-B._Formy-dzia%C5%82ania-zak%C5%82adu-administracyjnego-w-indywidualnych-sprawach-studenckich.pdf.

Marszałek Agnieszka, Emilia Danowska-Florczyk, Gabriela Ziewiec-Skokowska, Stanisław Sławiński, Wojciech Stęchły, *Przypisywanie poziomu PRK do kwalifikacji. Edycja II (2020)*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2020. https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/Przypisywanie-poziomu-PRK-do-kwalifikacji-2020-internet.pdf.

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, red. Adam Balicki, Magdalena Pyter, Beata Zięba. Warszawa: C.H. Beck, 2021.

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, red. Jerzy Woźnicki. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019.

Raszewska-Skałecka Renata, „Szczególny przykład szkoły wyższej w nauce prawa administracyjnego – wybrane zagadnienia" *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*, 128 (2022): 81–100. https://doi.org/10.19195/0137-1134.128.6.

Usługi zaufania oraz identyfikacja elektroniczna. Komentarz, red. Agnieszka Skóra, Błażej Kwiatek. Warszawa: Wolters Kluwer, 2024.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.
For guidelines on the permitted uses refer to
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode